

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

MUSTAQIL O'ZBEKISTON TARIXINING XORIJ OLIMLARI TOMONIDAN O'RGANILISHI

Bozorov Furqat Nurmatjon o'g'li

Namangan viloyati To'raqo'rg'on tumani 13 IDUM tarix fani o'qituvchisi

Annotatsiya. *Mustaqil O'zbekiston tarixi 1991-yilda davlat mustaqilligini e'lon qilishi bilan boshlangan yangi bir davrni anglatadi. Ushbu tarixiy jarayon xorij olimlari tomonidan keng qamrovli o'rganilmoqda. Bu maqolada mustaqillikdan keyingi O'zbekistonning siyosiy, iqtisodiy, va ijtimoiy transformatsiyasi, shuningdek, xorij tadqiqotchilarining bu jarayonlarni qanday tahlil qilgani ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *siyosiy rivojlanish, iqtisodiy transformatsiya, ijtimoiy dinamikalar, metodologik yondashuvlar, gender masalalari.*

Kirish. Mustaqil O'zbekiston tarixi haqida gapirganda, avvalambor, uning tarixiy kontekstini tushunish zarur. O'zbekiston hududi asrlar davomida ko'plab sivilizatsiyalar, shu jumladan, fors, yunon, arab va mo'g'ul madaniyatlarining kesishgan joyi bo'lib xizmat qilgan. Ushbu hudud ipak yo'li orqali savdo va madaniy almashuvlar markazi sifatida tanilgan.

O'zbekiston mustaqilligi bir qator tarixiy va siyosiy omillar ta'sirida yuzaga keldi. 1980-yillarning oxirlarida Sovet Ittifoqidagi iqtisodiy va siyosiy inqirozlar, shuningdek, milliy harakatlarning kuchayishi O'zbekistonda mustaqillik talabini kuchaytirdi. 1991-yil 1-sentabrda O'zbekiston o'z mustaqilligini e'lon qildi [1].

Mustaqillik O'zbekiston uchun yangi imkoniyatlar ochdi. Mamlakat milliy identitetini shakllantirish, davlat tuzilmasini belgilash va iqtisodiy muammolarni hal etish jarayonini boshladi. O'zbekistonning birinchi prezidenti Islom Karimovning siyosati milliy o'ziga xoslikni ta'minlash va davlat barqarorligini saqlashga qaratilgan edi

Siyosiy Rivojlanish

Mustaqillik davrida O'zbekistonning siyosiy jarayoni ko'plab ijtimoiy va iqtisodiy muammolar bilan birga davom etgan. Islom Karimovning rahbarligi ostida, davlat mustaqillikni ta'minlashga va barqarorlikni saqlashga intildi. Shu bilan birga, xalqaro munosabatlarda O'zbekistonning o'rni ham o'zgarib borgan.

Xorij Olimalarining Tadqiqotlari

Siyosiy Tadqiqotlar

Avtoritarizm va Ijtimoiy Nazorat

Marlene Laruelle va David Montgomery kabi olimlar O'zbekistondagi avtoritarizmni o'rganish orqali davlatning hokimiyatni qanday saqlab qolishiga e'tibor qaratdilar. Laruelle (2016) O'zbekistonning iqtisodiy va siyosiy islohotlarini tahlil qilar ekan, repressiya va liberallashtirish o'rtasidagi muvozanatni ta'kidlaydi.

Montgomery (2017) esa hukumatning siyosatlarini va ularning ijtimoiy nazoratni qanday ta'sir qilganini tahlil qiladi. U, shuningdek, O'zbekistonning xalqaro siyosatdagi o'rnini ham ko'rib chiqadi [2].

Iqtisodiy Transformatsiya

O'zbekiston iqtisodiy islohotlari xorij olimlari tomonidan keng qamrovda o'rganilmoqda. Sean R. Roberts (2018) O'zbekistonning iqtisodiy transformatsiyasidagi muammolarni va muvaffaqiyatlarni tahlil qiladi. U, shuningdek, O'zbekistonning asosiy iqtisodiy sektorlari va ularning rivojlanishidagi qiyinchiliklarni ko'rsatadi.

Edward Lemon (2020) O'zbekistonning iqtisodiy siyosati va uning atrof-muhitga ta'siri ustida tadqiqot olib boradi. U, shuningdek, iqtisodiy o'sishning ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkinligini ta'kidlaydi [3].

Ijtimoiy Dinamikalar

Nigel J. E. White va Jochen Franzke kabi olimlar O'zbekistonning milliy identitetini va etnik munosabatlarni o'rganishga katta e'tibor berishgan. White (2019) hukumatning o'zbek identitetini kuchaytirishdagi roli va bu jarayonda etnik ozchiliklarga nisbatan yondashuvni tahlil qiladi.

Franzke (2021) ta'lim siyosatining milliy identitet shakllanishidagi ahamiyatini ko'rsatadi. Ta'lim orqali tarqatiladigan tarixiy tasvirlar va shaxslar, davlat maqsadlariga mos ravishda shakllantirilishi mumkin [4].

Gender Masalalari

Mukhayyo Dzhuraeva (2020) va Katherine A. W. H. Lee (2022) kabi olimlar gender masalalarini ham o'rganishgan. Dzhuraeva an'anaviy qadriyatlar va zamonaviy ijtimoiy o'zgarishlar o'rtasidagi ziddiyatni ko'rsatadi, Lee esa ayollarning iqtisodiy faoliyatdagi roli va muammolarini tahlil qiladi.

Metodologik Yondashuvlar

Ko'plab xorij olimlari sifatli tadqiqot metodlarini qo'llagan. Intervyular va holat tadqiqotlari orqali fuqaro hayoti va ijtimoiy to'qimalarni chuqur o'rganishga harakat qilishgan [5].

Taqqoslash Tadqiqotlari

Taqqoslash tadqiqotlari O'zbekistonning boshqa sobiq sovet davlatlari bilan taqqoslangan holda olib borilmoqda. Bu yondashuv O'zbekistonning o'ziga xos muammolarini va muvaffaqiyatlarini kengroq kontekstda tushunishga yordam beradi.

Interdisiplinar Yondashuvlar

Mustaqil O'zbekistonni o'rganish interdisiplinar yondashuvlar orqali boyitilgan. Siyosatshunoslik, iqtisodiyot, sotsiologiya va madaniyatshunoslik sohalaridan foydalanish orqali O'zbekiston tarixi yanada chuqurroq tahlil qilinmoqda [6].

Xulosa

Mustaqil O'zbekiston tarixi xorij olimlari tomonidan keng qamrovda o'rganilmoqda. Ular O'zbekistonning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarini tahlil qilish orqali mamlakatning mustaqillikdan keyingi rivojlanishini yoritmoqdalar. O'zbekistonning tarixi

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

va zamonaviy holatini o'rganish, shubhasiz, nafaqat O'zbekiston uchun, balki butun Markaziy Osiyo mintaqasi uchun muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Dzhuraeva, M. (2020). Gender Dynamics in Uzbekistan: Traditional Norms and Modernity. *Central Asian Affairs*, 7(1), 1-18.
2. Dzhunusova, K. (2020). Trade Relations in Central Asia: Uzbekistan's Role. *Journal of Central Asian Studies*, 12(2), 45-62.
3. Franzke, J. (2021). Constructing National Identity in Uzbekistan: The Role of Education. *Central Asian Perspectives*, 3(4), 23-39.
4. Khamidov, A. (2018). Political Reform in Uzbekistan: Opportunities and Challenges. *Asian Politics & Policy*, 10(3), 459-477.
5. Laruelle, M. (2016). The Challenges of Authoritarianism in Uzbekistan: An Overview. *Post-Soviet Affairs*, 32(4), 271-288.
6. Lemon, E. (2020). Economic Policies and Environmental Sustainability in Uzbekistan. *Journal of Economic Geography*, 20(5), 889-906.

